

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1370>

Geliş Tarihi: 27.08.2018

Kabul Tarihi: 01.10.2018

ÇATIŞMA EYLEM STİLİNİN DEMOGRAFİK NİTELİKLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: SPOR BİLİMLERİ ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Çağdaş CAZ¹

Öz

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çatışma eylem stillerini demografik nitelikler açısından incelenmektir. Çalışma grubu, farklı üniversitelerde öğrenim gören 234 (64 kadın, 170 erkek) öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Johnson & Johnson (2008) tarafından geliştirilen ve Karadağ ve Tosun (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel değerler, bağımsız gruplar için t-testi ve tekyönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaya çıkan istatistiksel farkın hangi gruplardan kaynakladığını belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ve yorumlanmasında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, cinsiyet değişkeni açısından öğrenciler arasında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor Bilimleri, Çatışma Eylem Stili, Öğrenci, Demografik Nitelikler

¹ Araş. Gör. Dr. Yozgat Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Yozgat.

Evaluation Of Conflict Activity Styles In Terms Of Demographic Qualities: A Study on Students in Sport Sciences Departments

Abstract

The aim of the research is to examine the conflict Activity styles of the university students in terms of their demographic qualities. The study group consisted of 234 (64 female, 170 male) students studying at different universities. As a data collection tool was used "Conflict Action Styles Scale" developed by Johnson & Johnson (2008) and adapted to Turkish by Karadağ ve Tosun (2014). In the analysis of the obtained data was applied descriptive values, for independent groups t-test and one-way analysis of variance (ANOVA). The Tukey HSD multiple comparison test was used to determine which groups the statistical difference resulting from one-way analysis of variance (ANOVA) originated. The Tukey HSD multiple comparison tests were used to determine which groups the statistical difference arising as a result of one-way analysis of variance (ANOVA) originated. In the statistical analysis of the data and in the interpretations, $p < 0.05$ significance level was taken into consideration. As a result of the research, As a result of the research, it has been determined that the data are normal distribution. Also, there was no significant difference between the students in terms of gender change.

Keywords: Sports Science, Conflict Activity Styles, Student, Demographic Qualities

GİRİŞ

Bireylerin etkileşimde bulunduğu hemen hemen her yerde çatışma/anlaşmazlık kaçınılmaz bir olgudur. Bu sorunlar etkileşimde bulunulan ortam içerisinde meydana gelecek uyuşmazlık, farklı değerlere, tutumlara ve inançlara sahip bireylerden kaynaklanabilmektedir (Karip, 2003). Bu bağlamda çatışma deyince kavga ve münakaşa ifadelerinin yanı sıra, karşılıklı ilişki ve etkileşimde bireyler arasında anlaşmazlık çıkması, değerlerinin uyuşmaması (Johnson & Johnson, 2003), bireyler içerisinde ve gruplar arasında birtakım sorunlardan kaynaklanan olaylar olarak akla gelmektedir (Eren, 1984). Yapılan araştırmalara bakıldığında bireylerin çatışma esnasında başa çıkma noktasında bilgi ve deneyimlerinin yeterli olmadığı ifade edilmektedir. Bireyler olaylar ile karşılaştıkça farklı stratejiler geliştirmeye başlamaktadırlar (Prutzman, Stern, Burger & Bodenhamer, 1988).

Problem/çatışma çözüme farklı durumlarda farklı anlamlar içermektedir. Problem çözüme her süreçte farklı yetenek ve beceriler gerektirmektedir. Bu nedenle bireyler çevresi ve yaşamış olduğu sorunlar ile uğraşmak zorundadır (Fidan, 1985). Bir başka ifadeyle problem çözüme; içinde bulunulan durumu en iyi şekilde atlatma, belirli çözüm seçenekleri oluşturma olarak tanımlanabilir (Evans, 1991; Aksu, 1988). Çatışma yönetiminde başarı elde edilmek isteniyorsa çatışma yönetimi stratejilerinin bilinmesi gerekir. Ayrıca bu stratejilerin ne zaman, nasıl kullanılmasının bilinmesi gerekmektedir (Swanstörn & Weismann, 2005).

Çatışma durumu pek çok kavram ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişki içerisinde. Sosyal beceri (Güllü, 2017); empatik eğilim (Erkmen, 2007); iletişim becerisi (Bingöl ve Demir, 2011) bu kavramlardan birkaçını oluşturmaktadır. Bireyler bağlı buldukları çevredeki kişiler ile her an çatışmaya/kargaşaya maruz kalabilmektedir. Bu nedenle bütünleşme, uyum sağlama, kaçınma, uzlaşma ve hükmetme gibi özellikleri iyi bilmesi gerekmektedir. Çalışma, spor bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin çatışma eylem stillerinin ne düzeyde olduğunun anlaşılması açısından önemlidir. Bu düşünceden hareketle çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çatışma eylem stillerini demografik nitelikler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda; (1) Öğrencilerin çatışma eylem stilleri ne düzeydedir?

(2) Cinsiyet değişkeni açısından çatışma eylem stilinde anlamlı farklılık var mıdır? (3) Öğrencinin ailesinde öğretmen olup olmaması, çatışma eylem stilinde farklılık yaratmakta mıdır? (4) Öğrencilerin problem çözme tekniklerini kullanıp kullanmama durumuna göre farklılık oluşmakta mıdır? (5) Öğrenim görülen bölümün farklı olması, çatışma eylem stilinde farklılık yaratmakta mıdır? Sorularına yanıt aranmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Çalışmaya, farklı üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ile Spor Bilimleri Fakülteleri'nde öğrenim gören 234 (64 kadın, 170 erkek) öğrenci katılım göstermiştir. Bu öğrenciler farklı bölümlerde öğrenim görmektedirler.

Veri Toplama Aracı

Yaşanan çatışmalar sırasındaki eylem tarzları üzerinde ilk ölçme araçlarından biri olan Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği, ilk olarak Johnson ve Johnson (1981) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye ise Karadağ ve Tosun (2014) tarafından uyarlanmış ve geçerlik güvenirliği yapılmıştır. Çalışmada ilk olarak, ölçek maddeleri Türkçeye çevrilmiş ve çeviri geçerliliği incelenmiş, daha sonra da Türkçe ölçek formunun dil ve anlam, içerik geçerliği, madde-toplam ve madde-kalan korelasyonları, madde ayırt edicilik özelliği, doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlılık ve yarımlar güvenirliği yöntemleri, alt ölçekler arasındaki korelasyonların ve test-tekrar-test güvenirliği katsayıları araştırılmıştır. Ölçek, bireyin çatışma halinden başa çıkmak için yaptıkları eylemsel hareket tarzının saptanması amacıyla geliştirilmiştir. Tamamı olumlu cümle formatında yazılmış 35 maddeden oluşan ölçek; Kaçınmacı, Zorlayıcı, Kolaylaştırıcı, Uzlaştırmacı ve Karşı Koyucu olmak üzere beş (5) alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçeklerden alınan puanlar 5 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçek 5'li likert formatında; (1) Asla böyle davranmam, (2) Nadiren böyle davranırım, (3) Bazen böyle davranırım, (4) Sıklıkla böyle davranırım, (5) Çoğunlukla böyle davranırım ifadelerine şeklinde puanlanmaktadır (Karadağ ve Tosun, 2014).

Çatışma Eylem Stilinin Demografik Nitelikler Açısından Değerlendirilmesi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama

Ayrıca, araştırmacılar tarafından oluşturulan ve öğrencilerin cinsiyeti, ailesinde öğretmen olup olmama, çatışma/anlaşmazlık anında problem çözme tekniklerini kullanıp kullanmama ve öğrenim gördükleri bölüm değişkenleri hakkında bilgi edinmeye yönelik “kişisel bilgi formu” kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Öğrencilerin eğitim-öğretim dönemleri içerisinde gerçekleştirilen veri toplama işleminde öncelikle çalışma ile ilgili bilgilendirme yapılmış ve daha sonra ise veriler toplanmaya başlanmıştır. Toplanan 250 anket içerisinde hatalı/eksik olanlar çıkarılmış, geriye kalan 234 veri, bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Analiz aşamasında öncelikle verilerin normallik değerleri sınanmıştır. Yapılan analizler, verilerin normal bir dağılıma sahip olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda betimsel değerler verilmiş, bağımsız gruplar için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Çatışma Eylem Stili'ne ait puan dağılımı

Ölçek	N	Min.	Max.	Ort.	Skewness	Kurtosis
Kaçınmacı	234	9,00	32,00	21,39	-,037	-,418
Zorlayıcı	234	14,00	35,00	25,16	-,120	-,189
Kolaylaştırıcı	234	16,00	35,00	26,71	-,158	-,631
Uzlaştırıcı	234	15,00	35,00	25,92	-,146	-,258
Karışık Koyucu	234	17,00	35,00	26,38	,086	-,296
Toplam	234	87,00	165,00	125,58	-,007	-,312

Tablo 1, verilerden elde edilen betimsel değerleri, maksimum, minimum değerleri, ortalamaları ve çarpıklık basıklık değerlerini göstermektedir. Değerler, verilerin normal bir dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ortalama değerler de öğrencilerin çatışma eylem stillerinin orta seviyenin üzerinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Çatışma Eylem Stili'nin Cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi

Ölçek ve alt boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Kaçınmacı	Kadın	64	20,75	4,90	-1,348	,179
	Erkek	170	21,64	4,35		
Zorlayıcı	Kadın	64	24,67	4,29	-1,162	,246
	Erkek	170	25,35	3,87		
Kolaylaştırıcı	Kadın	64	26,56	4,79	-,311	,756
	Erkek	170	26,77	3,85		
Uzlaştırıcı	Kadın	64	25,95	4,41	,071	,943
	Erkek	170	25,91	3,77		
Karışı Koyucu	Kadın	64	26,56	4,26	,426	,671
	Erkek	170	26,32	3,65		
Toplam	Kadın	64	124,50	18,90	-,580	,563
	Erkek	170	126,00	13,70		

Cinsiyetin, çatışma eylem stilinde farklılık yaratıp yaratmadığı t-testi ile sınınanmıştır. Yapılan analizler, kadın ve erkek öğrenciler arasında çatışma halinden başa çıkmak için yaptıkları eylemsel hareket tarzında farklılık olmadığını göstermektedir. Puan ortalamalarına bakıldığında genel olarak erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir (Tablo 2.)

Çatışma Eylem Stilinin Demografik Nitelikler Açısından Değerlendirilmesi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama

Tablo 3. Öğrencilerin ailesinde öğretmen olup olmama değişkeninin Çatışma Eylem Stili açısından incelenmesi

Ölçek ve alt boyutlar	Ailede öğretmen var mı?	N	Ort.	Ss.	t	p
Kaçınmacı	Var	37	20,69	4,49	-,998	,319
	Yok	197	21,51	4,52		
Zorlayıcı	Var	37	24,88	3,93	-,426	,671
	Yok	197	25,19	4,01		
Kolaylaştırıcı	Var	37	27,36	3,86	1,046	,297
	Yok	197	26,57	4,17		
Uzlaştırıcı	Var	37	25,55	3,95	-,598	,551
	Yok	197	25,98	3,96		
Karışı Koyucu	Var	37	25,97	3,41	-,678	,499
	Yok	197	26,44	3,88		
Toplam	Var	37	124,47	14,13	-,448	,654
	Yok	197	125,71	15,49		

Çalışmaya katılım gösteren öğrencilerin ailesinde öğretmen olup olmadığı sorgulandığında çatışma eylem stili ve alt boyutlarında anlamlı farklılığın oluşmadığı görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin çatışma/anlaşmazlık anında problem çözme tekniklerine başvurup vurmama değişkeni

Ölçek ve alt boyutlar	Problem çözme tekniklerine başvurma	N	Ort.	Ss.	F	p	Anlamlı Fark
Kaçınmacı	Evet	128	22,17	4,15	5,528	,005*	Evet-Bazen
	Hayır	19	21,89	4,90			
	Bazen	87	20,14	4,71			
Zorlayıcı	Evet	128	25,11	3,84	,343	,710	-----
	Hayır	19	25,89	5,03			
	Bazen	87	25,08	4,00			
Kolaylaştırıcı	Evet	128	27,66	3,85	8,476	,000*	Evet-Bazen-Hayır
	Hayır	19	24,73	3,88			
	Bazen	87	25,74	4,22			
Uzlaştırmacı	Evet	128	26,66	3,96	5,919	,003*	Evet-Bazen-Hayır
	Hayır	19	24,05	3,90			
	Bazen	87	25,24	3,71			
Karışı	Evet	128	27,14	3,63	5,940	,003*	Bazen-Hayır
	Hayır	19	24,94	3,56			
	Koyucu	Bazen	87	25,59			
Toplam	Evet	128	128,75	14,76	6,360	,002*	Evet-Bazen
	Hayır	19	121,52	15,03			
	Bazen	87	121,81	15,16			

p<0.05*

Tablo 4’te öğrencilerin çatışma/tartışma esnasında mevcut durum ile başa çıkmak için gerçekleştirdikleri eylemler sorgulanmış ve başa çıkmak için eylemde bulunanlar lehine anlamlı farklılığın çıktığı tespit edilmiştir (p<0.05; Ortevet>Orthayır/Ortbazen).

Çatışma Eylem Stilinin Demografik Nitelikler Açısından Değerlendirilmesi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama

Tablo 5. Öğrencilerim öğrenim gördükleri bölüm açısından Çatışma Eylem Stilinin incelenmesi

Ölçek ve alt boyutlar	Bölüm	N	Ort.	Ss.	F	p	Anlamlı Fark
Kaçınmacı	BEÖ (1)	38	22,34	4,73	3,216	,053	-----
	SY (2)	67	20,28	4,02			
	AE (3)	129	21,69	4,61			
Zorlayıcı	BEÖ (1)	38	25,02	4,34	1,537	,217	-----
	SY (2)	67	25,88	3,73			
	AE (3)	129	24,83	4,00			
Kolaylaştırıcı	BEÖ (1)	38	26,05	4,86	5,082	,007*	1/2/3
	SY (2)	67	28,04	4,08			
	AE (3)	129	26,21	3,77			
Uzlaştırıcı	BEÖ (1)	38	25,50	4,36	,899	,408	-----
	SY (2)	67	26,44	3,30			
	AE (3)	129	25,77	4,12			
Karşı Koyucu	BEÖ (1)	38	26,26	4,62	3,199	,043*	2/3
	SY (2)	67	27,35	3,58			
	AE (3)	129	25,92	3,61			
Toplam	BEÖ (1)	38	125,18	18,11	1,219	,297	-----
	SY (2)	67	128,01	12,84			
	AE (3)	129	124,44	15,50			

p<0.05* BEÖ (Beden Eğitimi Öğretmenliği), SY (Spor Yöneticiliği), AE (Antrenörlük Eğitimi).

Tablo 5'e bakıldığında farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin çatışma eylem stillerinde anlamlı farklılıklar tespit edildiği görülmektedir. Kolaylaştırıcı ve karşı koyucu alt boyutlarında spor yöneticiliği öğrencilerinin

çatışma esnasında göstermiş oldukları eylem derecesinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır ($p < 0.05$; Ortoporyöneticiliği>Ortantrenörlüğeğitimi).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında toplanan verilerin normallik varsayımını sağladı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin çatışma eylem stillerinin orta seviyenin üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından çatışma eylem stilinde farklılık yaratıp yaratmadığı yapılan analizler ile belirlenmiştir. Bulgular, kadın ve erkek öğrenciler arasında çatışma halinden başa çıkmak için yaptıkları eylemsel hareket tarzında farklılık olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile, cinsiyetin çatışma esnasında eylem tarzı olarak farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Tümkaya ve İflazoğlu (2000) tarafından yapılan çalışmada kadın ve erkek öğrenciler arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Benzer sonuçlanan çalışmalarda, Bilge ve Arslan (2000) ile Taylan'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarda "cinsiyet" değişkeni açısından kadın ve erkek öğrenciler arasında ilişki bulunmadığı saptanmıştır.

Ailesinde öğretmen olup olmadığı sorgulandığında çatışma eylem stili ve alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılığın oluşmadığı görülmektedir. Bu sonuç, öğrenci açısından düşünüldüğünde ailesinde eğitimci bir bireyin olup olmamasının etkili olmadığını göstermektedir.

Diğer bir sonuca göre, öğrencilerin çatışma/tartışma esnasında mevcut durum ile başa çıkmak için gerçekleştirdikleri eylemler sorgulanmış ve başa çıkmak için eylemde bulunanlar lehine anlamlı farklılığın çıktığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, çatışma eylem stiline başvurmanın sorun/karmaşa esnasında mevcut durum ile başa çıkma noktasında fayda sağladığı ve sağlayacağını göstermektedir.

Çatışma Eylem Stilinin Demografik Nitelikler Açısından Değerlendirilmesi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama

Öğrencilerin öğrenim gördüğü bölümün farklı olması, çatışma eylem stillerin de manidar farklılık yaratmıştır. Yönetim ağırlıklı ders müfredatının olması, buna bağlı olarak birçok noktada çok yönlü düşünme, sorgulayıcı özelliğe bürünme gibi özellikleri barındırması açısından spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencileri arasında bir adım öndedir diyebiliriz.

ÖNERİLER

- Çatışma eylem stili noktasında daha verimli sonuçlar alınmak isteniyorsa, Spor Bilimleri alanı içerisinde yer alan ders müfredatının yönetim, iletişim, çatışma yönetimi gibi perspektiflere yoğunlaşması faydalı olacaktır.
- Konu ile ilgili/ilişkili gerçekleştirilecek konularda bağımlı, buna bağlı olarak da bağımsız değişken sayısı arttırılabilir.
- Çalışmaya, farklı bölümde öğrenim gören öğrencilerin dahil edilmesi de çalışmanın örnekleme açısından zenginlik kazanacaktır.
- Benzer çalışmalarda nitel veya karma yöntemler de uygulanabilir.
- Üniversitelerde öğrenci odaklı empati eğilimi adı altında paneller düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

Aksu, M. (1988). Problem Çözme Becerilerinin Geliştirilmesi ve Problem Çözme Yöntemleri El Kitabı. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Bingöl, G., ve Demir, A. (2011). Amasya Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri. Göztepe Tıp Dergisi, 26(4), 152-159.

Bilge, F. ve Arslan, A. (2000). Akılcı Olmayan Düşünce Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Değerlendirmeleri. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 2(13), 7-18.

Eren E. Yönetim psikolojisi. İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları; 1984.

Erkmen, G. (2011). Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Empatik Eğilimlerinin Sporda Tercih Ettikleri Lider Davranışları İle Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.

Evans, J. R. (1991). Creative Thinking: In The Decision and Management Sciences. Ohio: Sought-Western Publishing Company.

Fidan, N. (1985). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Güllü, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi, 3(3), 86-92.

Johnson, D.W. and Johnson, F.P. (2003). Joining Together. New York: Pearson Education Inc.

Johnson, D. W., and Johnson, F. P. (2008). Joining together: Group theory and group skills. Boston: Allyn & Bacon.

Çatışma Eylem Stilinin Demografik Nitelikler Açısından Değerlendirilmesi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama

Karadağ, E. ve Tosun, Ü. (2014). The Adaptation of Conflict Activity Styles Inventory [CASI] to Turkish Language, Language Validity and Pre-Psychometric Investigation. *Psikoloji Çalışmaları*, 34(1), 45-69.

Karip E. Çatışma Yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık; 2003.

Prutzman, P., Stern,L., Burger,M. L., and Bodenhamer, G. (1988). *The Friendly Classroom For A Small Planet*. New York: New Society Publisshers.

Swanström, N.L.P. and Weissmann, M. S. (2005). *Conflict, Conflict Prevention And Conflict Management And Beyond: A Conceptual Exploration*, Central Asia-Caucasus Institute and Silk Road Studies Programme, Washington, Dc And Nacka, Sweden.

Taylan, S. (1990). Heppner'in Problem Çözme Envanterinin Uyarlama, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tümkiye, S. İflazoğlu, A. (2000). Ç.Ü. Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Otomatik Düşünce ve Problem Çözme Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (6), 143-158.